

Chalmersforskare varnar för gaskraft

Hallands nyheter 1990-04-23

Gaskraftverk får svidande kritik

Göteborgs-Posten 1990-04-24

Den avklädda gasmyten

Dagens Industri (ledare) 1990-04-25

Ansökan om kraftverk dras tillbaka

Svenska Dagbladet 1990-05-22

En miljöhistoria

GASKRAFT STOPPAD I VARBERG

Fossil naturgas ohållbar för el

Året var 1990 och Vattenfall stod just i begrepp att bygga ett naturgaseldat jättekraftverk på Väröhalvön i Varberg. Men en miljökonsekvensstudie från Chalmers kom emellan. Den 25 april hade en ledare i Dagens Industri rubriken *Den avklädda gasmyten*. En månad senare drog Vattenfall tillbaka sin ansökan om att få bygga kraftverket. Vad låg egentligen bakom?

Politik: Denna historia tilldrog sig då Ingvar Carlsson var statsminister och hade Birgitta Dahl som miljöminister. En viss kärnkraftsavveckling hade utlovats och energipolitiken var het. Naturgasbaserade jättekraftverk fördes fram som en bra möjlighet att ersätta kärnkraftsel. Statliga Vattenfall som byggare och Varberg som lokalisering verkade sysselsättningsstrategiskt bra.

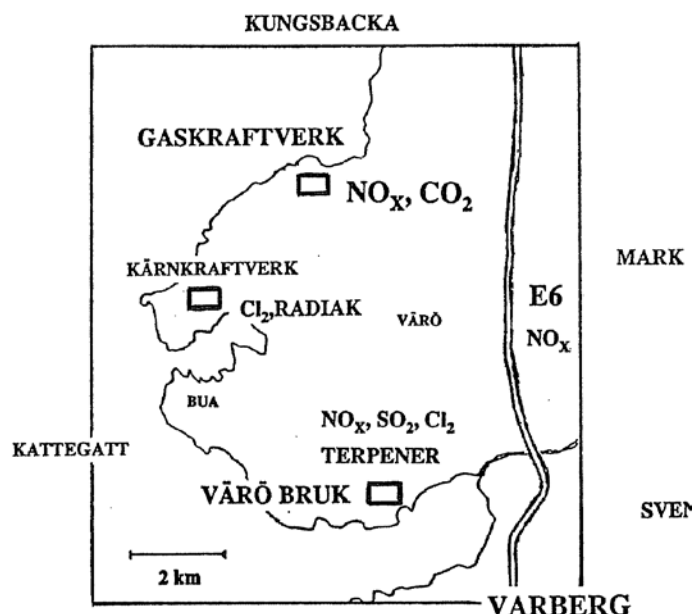
Uppdraget: I Varberg fanns Kurt Claesson som anställd kommunekolog. Han deltog i mitten av 80-talet i en av mina tidiga externa Chalmerskurser om kemi och miljö. Inför den stora uppgiften att bedöma kraftverkets miljökonsekvenser kontaktade han mig med en förfrågan om en utredning för kommunens räkning. Underlagsrapporter utarbetades av mina medarbetare Ann-Margret Strömwall och Anna Linusson och själv skrev jag en bredare översikt.

Rapporten: Huvudrapporten på 20 sidor tar främst upp aspekter som saknas i vanligt pliktskyldigt tillståndunderlag som görs av konsultföretag.

På Väröhalvön i norra Varberg fanns redan pappersmassaindustrin Värö Bruk och Ringhals kärnkraftverk. Miljökonsekvenser av de samverkande utsläppen betonades därför. I företagens egna rapporter är det närmast tabu att ta upp andra företags utsläpp. Särskilt känsligt blir det om det finns totala miljöbelastningar eller utsläppstak som inte får överskridas. Skulle Värö Bruk få fortsätta eller skulle det tilltänkta gaskraftverket få det begränsade utrymmet för utsläpp av kväveoxider? Rapporten tog också upp vilka kompenserande skärpta miljökrav som skulle behövas för skogsbruket, trafiken och Varbergs kommun om ett gaskraftverk byggdes.

Pressen: Den 23 april presenterades utredningen i Varberg för uppdragsgivaren och därefter för pressen. Rapporten togs upp mycket slagkraftigt av särskilt västsvenska media, med betoning på att lokaliseringen var närmast sämsta tänkbara från miljösynpunkt. Göteborgs-Posten och flera andra medier slog upp att koldioxidutsläppen skulle motsvara dem för hela Västkustområdets trafik. Dagen efter kom alltså en skarp ledare i Dagens Industri. Resultat i verkligheten förutsätter oftast genomslag i media, och det blev det verkligen i detta fall.

Mothugg: Efter några dagar kom Vattenfalls platschef med uppseendeväckande kritiska synpunkter via en intervju i den då viktiga s-märkta tidningen Arbetet. Även jag själv fick möjlighet att komma till tals. Jag hade naturligtvis förutsett att rapporten om en så stor fråga skulle kunna komma att fingraskas. Därför hade jag noga kontrollerat att den var sakligt invändningsfri. Så reaktionen får kanske främst ses som ett försök att rädda projektet. Samtidigt illustrerar artikeln hur ett stort och mäktigt företag kan agera i trängda situationer. Bakom fasaden verkar dock rapporten ha gjort intryck. Bara några dagar efteråt förklarade sig Vattenfall kunna åtminstone halvera kväveoxidutsläppen.

Gaskraftverk i Ringhals?

En miljökonsekvensstudie för luftföroreningar
utförd på uppdrag av Varbergs kommun

Sammanfattande huvudrapport:

[Konsekvenser för miljö och näringsliv](#)

Betydelsen av samverkande utsläpp för fotooxidanter och skogsskador
kunde granskas utifrån tidigare projekt för Naturskyddsföreningen:

[Petrokemi och motorväg i Bohuslän](#)

[Skogsbruk och skogsindustri](#)

[Massabruk som Värö Bruk](#)

Informationsmöte: Flera lokala organisationer engagerade sig starkt i frågan. Den 12 maj arrangerades ett informationsmöte för politiker och allmänhet i Ringhals. Där medverkade vi själva och kommunens egna utredare samt Tomas Kåberger från Chalmers och Naturskyddsföreningen. Kåberger som senare blev generaldirektör för Energimyndigheten lyfte fram kritiska energiaspekter på gaskraftverk.

Motutredning: Enligt citat i Arbetets artikel hade Vattenfall ”gott om egna duktiga och opartiska forskare” vid IVL som fick i uppdrag att analysera vår rapport. Min erfarenhet är att det högsta betyg en utredning kan få är om den blir så viktig att berörda partsintressen startar en motutredning. I detta fall fick dock både uppdraget och motrapporten en sådan karaktär att även Vattenfall valde att dra en tystnadens slöja över det hela.

Projektet faller: Kommunal vetorätt fanns ännu detta år kvar, och kommunens ställningstagande var därför avgörande. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bestämde sig för nej till projektet liksom för övrigt Naturvårdsverket och dess chef Valfrid Paulsson. Flera lokala organisationer arbetade mot projektet och samlade in tusentals namnunderskrifter på protestlistor. Avgörandet blev en het kommunalpolitisk fråga. Flera partier tog ställning emot och socialdemokraterna vacklade trots sysselsättningen och påtryckningar från Birgitta Dahl. Inför risken av ett nej från kommunen drog Vattenfall i slutet av maj tillbaka sin ansökan.

Stora pengar: Den angivna investeringskostnaden var 3-4 miljarder och kanske som oftast tilltagen i underkant. Det motsvarar full lön i flera tusen år för oss tre som gjorde utredningen. Utbytet för ett par månaders betald arbetsinsats blev i varje fall ovanligt högt. Dessutom gällde det bara det första av 5-6 tilltänkta liknande gaskraftverk.

Känsligt på Chalmers: Av Arbetets artikel framgick också att Chalmers fick en protestskrivelse från Vattenfall (som aldrig skickades till mig). Normalt hänvisar Chalmers till enskilda forskares rätt att själva svara för resultat och rapporter. Denna fråga var dock extra känslig eftersom Chalmers står för en stor del av den svenska energiforskningen och är beroende av dess finansiärer. Lämpligheten av att vår rapport externt betecknades som en Chalmersrapport och av passager som kunde uppfattas som kritiska mot Vattenfall ifrågasattes av en ledande Chalmersprofessor. Själv valde jag att i en skrivelse till styrelsen för Chalmers argumentera för ökad öppenhet i olika avseenden som skydd för påtryckningar från partsintressen mot enskilda forskare.

Epilog: Någon ny ansökan om gaskraftverk i Varberg kom aldrig. Efter en tid blev jag telefonintervjuad av en kvinnlig konsult. Vattenfall ville förbättra sin miljöprofil och lära av tidigare misstag.

Under hösten fick vi ett litet brev från Carl Bildt där han tackade för rapporten och betonade vikten av miljökonsekvensutredningar. Året därefter bildade han regering. Naturgaskraft utan ens fjärrvärmekoppling lär knappast bli aktuell någon mer gång.

Hallands Nyheter 1990-04-23:

Chalmersforskare varnar för gaskraft

”Ur miljösynpunkt är det svårt att tänka sig en sämre placering för ett gaskraftverk än Värö. Den sammanfattningen kan man utläsa ur den miljökonsekvensstudie som nu presenterats. Med Chalmersutredningen i ryggen rekommenderar Varbergs miljö- och hälsoskyddskontor sina politiker att säga nej till anläggningen.”

Göteborgs-Posten 1990-04-24

All biltrafik måste stoppas.

”Hela Värö Bruk måste avvecklas och all biltrafik i Hallands och Göteborgs och Bohus län stoppas om man skall kunna kompensera de miljöfarliga utsläppen från Vattenfalls planerade gaskraftverk vid Lingome utanför Varberg. Vattenfall skulle inte kunnat välja en sämre plats för kraftverket än Väröhalvön säger docent Göran Petersson.”

Borås Tidning 1990-04-24

Väröhalvön sämsta platsen för kritiserat gaskraftverk

”I Chalmers utredning om miljökonsekvenserna finns noggrant kartlagt vad ett kraftverk skulle orsaka för skogsnäringen, industrierna i Varberg och södra Älvsborg och trafiken i området. Om jag hade varit statsminister Ingvar Carlsson hade det varit ett lätt beslut att fatta: Inget gaskraftverk på Väröhalvön säger docent Göran Petersson.”

Dagens Industri (ledare) 1990-04-25

Den avklädda gasmyten.

”De mycket stora kväveutsläppen från gaskraftverket är det dominerande problemet vad gäller de regionala miljöeffekterna av ett gaskraftverk vid Ringhals. Koldioxidutsläppen beräknas till 2,2 miljoner ton per år. Har miljöministern fallit för Swedegas kampanj för naturgas som en ren och säker energikälla?”

Arbetet 1990-04-27

Vattenfall rasande över Chalmers rapport.

”Chalmersrapporten om miljöeffekterna av ett gaskraftverk vid Ringhals fick Vattenfall att gå i taket. Nu startar de en motutredning och kräver att få bemöta rapporten inför politikerna i Varberg.”

Göteborgs-Posten 1990-05-03

Dahl kräver gaskraftverk

”Varbergs kommun måste ta sitt nationella ansvar och tillåta ett nytt gaskraftverk vid Ringhals. Det beskedet gav miljöminister Birgitta Dahl till kommunrepresentanter vid en uppvaktning. Samma dag sade naturvårdsverket att Vattenfall inte bör få bygga gaskraftverket.”

Svenska Dagbladet 1990-05-22

Ansökan om kraftverk dras tillbaka

”Exakt en vecka innan Varbergs kommun med all sannolikhet skulle säga nej till det planerade gaskraftverket beslutade Vattenfall att dra tillbaka sin ansökan. Utvecklingen går fort och med en ny projektering byggd på modernaste teknik tror vi att utsläppen av kväveoxider kan minskas med åtminstone hälften säger projektledaren.”